

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

8 martie 2018*

„Trimitere preliminară – Proprietate intelectuală și industrială – Regulamentul (CE) nr. 6/2002 – Desen sau model industrial comunitar – Articolul 8 alineatul (1) – Caracteristicile aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia – Criterii de apreciere – Existența unor desene sau modele industriale alternative – Luarea în considerare a punctului de vedere al unui «observator obiectiv»”

În cauza C-395/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania), prin decizia din 7 iulie 2016, primită de Curte la 15 iulie 2016, în procedura

DOCERAM GmbH

împotriva

CeramTec GmbH,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul M. Ileșič, președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a doua, domnul A. Rosas, doamna C. Toader și domnul E. Jarašiūnas (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 29 iunie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru DOCERAM GmbH, de M. Bergermann, Rechtsanwalt, și de P. Rättsch, Patentanwalt;
- pentru CeramTec GmbH, de M. A. Mittelstein și de A. Bothe, Rechtsanwälte;
- pentru guvernul elen, de G. Alexaki, în calitate de agent;
- pentru guvernul Regatului Unit, de J. Kraehling și de G. Brown, în calitate de agenți, asistate de B. Nicholson, barrister;

* Limba de procedură: germana.

– pentru Comisia Europeană, de J. Samnadda și de T. Scharf, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 octombrie 2017,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Doceram GmbH, pe de o parte, și CeramTec GmbH, pe de altă parte, în legătură cu o încălcare a unor desene sau modele industriale comunitare.

Cadrul juridic

- 3 Potrivit considerentelor (5), (7) și (10) ale Regulamentului nr. 6/2002:

„(5) [...] este necesară crearea unui desen sau model industrial comunitar direct aplicabil în fiecare stat membru, deoarece numai astfel, prin prezentarea unei cereri unice în fața Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale), după o procedură unică și în temeiul unei legislații unice, se poate obține protecția unui desen sau model industrial pe un teritoriu unic care să cuprindă toate statele membre.

[...]

(7) Protecția sporită a esteticii industriale încurajează autorii individuali să contribuie la afirmarea superiorității comunitare în domeniu, favorizând, în același timp, inovația și dezvoltarea de noi produse și investițiile în producerea acestora.

[...]

(10) Acordarea protecției pentru desene sau modele industriale ale unor caracteristici impuse exclusiv de o funcție tehnică nu ar trebui să perturbe inovația tehnologică, înțelegându-se faptul că protecția desenului sau modelului în cauză nu înseamnă că acesta trebuie să prezinte un anumit caracter estetic. De asemenea, nu trebuie perturbată interoperabilitatea produselor de fabricație diferită prin extinderea protecției asupra unor desene sau modele industriale de componente mecanice. Așadar, caracteristicile unui desen sau model care sunt excluse de la protecție pentru aceste motive nu trebuie luate în considerare pentru a aprecia dacă alte caracteristici ale desenului sau modelului în cauză îndeplinesc condițiile pentru a obține protecția.”

- 4 Articolul 3 din regulamentul menționat prevede:

„În sensul prezentului regulament, se aplică următoarele definiții:

(a) «desen sau model industrial» înseamnă aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, rezultat, în special, din caracteristicile liniilor, conturilor, culorilor, formei, texturii și/sau materialelor și/sau ornamentației produsului în sine;

(b) «produs» înseamnă orice articol industrial sau artizanal, inclusiv, printre altele, piesele concepute spre a fi asamblate într-un produs complex, ambalaj, formă de prezentare, simboluri grafice și caractere tipografice, cu excepția programelor de calculator;

[...]"

5 Articolul 4 din Regulamentul nr. 6/2002, intitulat „Condiții de protecție”, prevede la alineatul (1):

„Un desen sau un model industrial este protejat printr-un desen sau model industrial comunitar numai dacă are caracter individual și de noutate.”

6 Articolul 5 din regulamentul menționat, intitulat „Noutatea”, prevede:

„(1) Se consideră că un desen sau model industrial reprezintă o noutate dacă niciun desen sau model identic nu a fost făcut public [...]

[...]

(2) Desenele și modelele sunt considerate identice dacă caracteristicile lor diferă între ele numai la nivelul unor detalii nesemnificative.”

7 Potrivit articolului 6 din Regulamentul nr. 6/2002, intitulat „Caracterul individual”:

„(1) Se consideră că un desen sau un model industrial are caracter individual dacă impresia globală pe care o produce asupra utilizatorului avizat diferă de impresia produsă asupra unui asemenea utilizator de orice alt desen sau model industrial care a fost făcut public [...]

[...]"

8 Articolul 8 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Un desen sau un model industrial comunitar nu conferă drepturi asupra caracteristicilor aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică.”

9 Articolul 10 alineatul (1) din același regulament prevede:

„Protecția conferită de desenul sau modelul industrial comunitar se întinde asupra oricărui desen sau model care nu produce asupra utilizatorului avizat o impresie vizuală globală diferită.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

10 DOCERAM este o societate care produce piese din ceramică industrială. Ea aprovizionează în special cu știfturi de centrare pentru sudare industria automobilelor, industria mașinilor textile și industria producătoare de utilaje și este titulara mai multor desene sau modele industriale comunitare înregistrate pentru știfturi de centrare care au trei forme geometrice diferite, fiecare în câte șase tipuri.

11 CeramTec produce și comercializează de asemenea știfturi de centrare în aceleași variante ca și cele protejate prin desenele sau modelele industriale ale DOCERAM.

- 12 Invocând o încălcare a desenelor sau modelelor sale industriale comunitare, DOCERAM a sesizat Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania) cu o acțiune în încetare împotriva CeramTec, care a formulat o cerere reconvențională în declararea nulității desenelor sau modelelor industriale în litigiu, întrucât caracteristicile aspectului produselor vizate erau impuse exclusiv de funcția lor tehnică.
- 13 Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf) a respins acțiunea formulată de DOCERAM și a declarat nule desenele sau modelele industriale în litigiu, pentru motivul că acestea din urmă erau excluse de la protecție în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002.
- 14 DOCERAM a declarat apel împotriva acestei hotărâri în fața Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania). Acesta din urmă precizează în special, pe de o parte, că desenele sau modelele industriale în cauză au caracter de noutate și caracter individual și, pe de altă parte, că există desene sau modele industriale alternative ale știfturilor de centrare în discuție care nu sunt protejate în temeiul dreptului desenelor sau modelelor industriale comunitare. Potrivit acestuia, este necesar, prin urmare, să se determine dacă existența acestor desene sau modele alternative permite să se concluzioneze că caracteristicile vizate ale aspectului produselor respective nu intră sub incidența articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 sau dacă trebuie să se verifice de asemenea dacă funcția tehnică a fost singurul factor care a determinat caracteristicile respective.
- 15 Instanța menționată subliniază că în jurisprudență și în doctrină pot fi identificate abordări divergente cu privire la această problemă. O parte dintre acestea ar considera că singurul criteriu de aplicare a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 este existența unor desene sau modele industriale alternative care permit asigurarea aceleiași funcții tehnice, existența lor evidențiind că desenul sau modelul industrial în cauză nu a fost impus exclusiv de funcția sa tehnică, în sensul acestei dispoziții. Potrivit tezei opuse, dispoziția menționată ar fi aplicabilă atunci când diferitele caracteristici ale aspectului produsului sunt determinate exclusiv de necesitatea dezvoltării unei soluții tehnice, iar considerațiile estetice nu au nicio importanță. În acest caz, nu ar exista, așadar, nicio activitate creativă demnă de protecție în temeiul dreptului desenelor sau modelelor industriale.
- 16 În aceste condiții, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
 - „1) Caracteristicile aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică, în sensul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 6/2002], ceea ce exclude protecția, și atunci când efectul stilistic nu are nicio relevanță pentru designul produsului și, dimpotrivă, funcționalitatea (tehnică) este unicul factor care determină designul?
 - 2) În cazul în care Curtea ar răspunde afirmativ la prima întrebare: [d]in ce perspectivă se va aprecia dacă caracteristicile individuale ale aspectului unui produs au fost alese doar din raționamente privind funcționalitatea? Este necesar să ne plasăm din punctul de vedere al unui «observator obiectiv» și, în cazul unui răspuns afirmativ, cum trebuie definit acesta?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 17 Prin intermediul primei întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că, pentru a se aprecia dacă caracteristicile aspectului produsului sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, este determinantă existența unor desene sau modele industriale alternative sau dacă trebuie stabilit că această funcție tehnică este singurul factor care a determinat aceste caracteristici.
- 18 Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 prevede că un desen sau model industrial comunitar nu conferă drepturi asupra caracteristicilor aspectului unui produs impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia.
- 19 În ceea ce privește expresia „caracteristicile aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică”, nici articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, nici alte dispoziții din acest regulament, nici chiar Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale (JO 1998, L 289, p. 28, Ediție specială, 13/vol. 24, p. 106), care, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 36 din concluziile sale, se află la originea conținutului acestui articol 8 alineatul (1), nu precizează ce trebuie să se înțeleagă prin această expresie. În plus, acest regulament și această directivă nu fac nicio trimitere la sistemele de drept național în ceea ce privește semnificația de reținut pentru acești termeni.
- 20 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, rezultă din cerința unei aplicări uniforme a dreptului Uniunii că, în măsura în care o dispoziție a acestuia nu conține nicio trimitere la dreptul statelor membre în ceea ce privește o anumită noțiune, aceasta din urmă trebuie să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând seama nu numai de textul dispoziției în cauză, ci și de obiectivul urmărit de reglementarea din care face parte această dispoziție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iulie 2012, A, C-33/11, EU:C:2012:482, punctul 27, și Hotărârea din 7 septembrie 2017, Schottelius, C-247/16, EU:C:2017:638, punctul 31, precum și jurisprudența citată).
- 21 Prin urmare, expresia „caracteristicile aspectului unui produs care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică” desemnează o noțiune autonomă a dreptului Uniunii, care trebuie interpretată în mod uniform în toate statele membre.
- 22 În ceea ce privește, mai întâi, textul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, se impune constatarea că, în lipsa unei definiții a expresiei respective, acesta nu prevede niciun criteriu pentru a se aprecia dacă caracteristicile vizate ale aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia. Prin urmare, nici din acest articol, nici din nicio altă dispoziție a acestui regulament nu rezultă că existența unor desene sau modele industriale alternative care permit îndeplinirea aceleiași funcții tehnice ca cea a produsului vizat ar constitui unicul criteriu care permite să se determine aplicarea articolului menționat.
- 23 În ceea ce privește, apoi, contextul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, trebuie să se sublinieze că această dispoziție face parte din secțiunea 1 din titlul II din acest regulament, intitulată „Condiții de protecție”, și vizează cazul în care caracteristicilor aspectului unui produs nu li se conferă protecția printr-un desen sau model industrial comunitar atunci când sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia. Potrivit considerentului (10) al regulamentului menționat, din excluderea de la protecție în acest caz nu rezultă că un desen sau model industrial trebuie să prezinte un caracter

estetic. Prin urmare, nu este necesar, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 27 din concluziile sale, ca aspectul produsului în discuție să fie estetic pentru a putea fi protejat în temeiul acestui regulament.

- 24 Cu toate acestea, la articolul 3 litera (a) din Regulamentul nr. 6/2002 se definește noțiunea „desen sau model industrial” drept aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, care îi conferă în special caracteristicile liniilor, conturilor, culorilor, formei, texturii și/sau a materialelor și/sau a ornamentației produsului în sine. În plus, articolul 6 alineatul (1) din acest regulament, care privește caracterul individual al unui desen sau model industrial, care constituie una dintre condițiile de protecție, și articolul 10 alineatul (1) din regulamentul menționat, care privește întinderea protecției, se referă la „impresia globală” și, respectiv, la „impresi[a] vizuală globală” pe care acest desen sau model industrial o produce asupra unui utilizator avizat.
- 25 În consecință, în cadrul sistemului prevăzut de Regulamentul nr. 6/2002, aspectul exterior constituie elementul determinant al unui desen sau model industrial (Hotărârea din 21 septembrie 2017, Easy Sanitary Solutions și EUIPO/Group Nivelles, C-361/15 P și C-405/15 P, EU:C:2017:720, punctul 62).
- 26 Or, o asemenea constatare urmărește să susțină o interpretare a articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 potrivit căreia această dispoziție exclude de la protecția conferită de acest regulament cazul în care necesitatea de a îndeplini o funcție tehnică a produsului în discuție este singurul factor care a impus alegerea de către autor a unei caracteristici a aspectului acestui produs, în timp ce considerațiile de altă natură, în special cele legate de aspectul vizual al produsului respectiv, nu au jucat niciun rol în alegerea acestei caracteristici.
- 27 În sfârșit, o astfel de interpretare a acestei dispoziții este susținută de asemenea de obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 6/2002.
- 28 Astfel, din considerentele (5) și (7) ale regulamentulului menționat rezultă că acesta are drept obiectiv crearea unui desen sau model industrial comunitar direct aplicabil în fiecare stat membru, care să fie protejat pe un teritoriu unic care să cuprindă toate statele membre și să favorizeze inovația și dezvoltarea de noi produse, precum și investițiile în producerea acestora, prin acordarea unei protecții sporite esteticii industriale.
- 29 În ceea ce privește în special articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 coroborat cu considerentul (10) al acestui regulament, această dispoziție urmărește să împiedice restricționarea inovației tehnologice prin protejarea caracteristicilor aspectului impuse exclusiv de funcția tehnică a unui produs.
- 30 Or, așa cum a precizat avocatul general la punctele 40 și 41 din concluziile sale, dacă simpla existență a unor desene sau modele industriale alternative care permit realizarea aceleiași funcții ca cea a produsului în discuție ar fi suficientă pentru a înlătura aplicarea articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, nu ar putea fi exclus ca un operator economic să înregistreze ca desen sau model industrial comunitar mai multe forme posibile ale unui produs care încorporează caracteristici ale aspectului acestuia care sunt impuse exclusiv de funcția sa tehnică. Aceasta ar permite unui astfel de operator să beneficieze pentru un asemenea produs de o protecție, în practică, exclusivă și echivalentă cu cea oferită de un brevet, însă fără a fi supus condițiilor care sunt aplicabile obținerii acestuia din urmă, și ar fi de natură să împiedice concurenții să ofere un produs care încorporează anumite caracteristici funcționale sau ar limita soluțiile tehnice posibile și ar lipsi astfel articolul 8 alineatul (1) de efectul său util.
- 31 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se concluzioneze că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 exclude protecția, în temeiul dreptului desenelor sau modelelor industriale comunitare, a caracteristicilor aspectului unui produs atunci când considerații de altă natură decât

necesitatea ca produsul respectiv să își îndeplinească funcția tehnică, în special cele legate de aspectul vizual, nu au jucat niciun rol în alegerea caracteristicilor respective, și aceasta chiar dacă există alte desene sau modele industriale care permit asigurarea aceleiași funcții.

- 32 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că, pentru a se aprecia dacă unele caracteristici ale aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, trebuie stabilit că această funcție este singurul factor care a determinat aceste caracteristici, existența unor desene sau modele industriale alternative nefiind determinantă în această privință.

Cu privire la a doua întrebare

- 33 Prin intermediul celei de a doua întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că, pentru a aprecia dacă caracteristicile vizate ale aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, trebuie să ne întemeiem pe percepția unui „observator obiectiv”.
- 34 În această privință, trebuie subliniat că Regulamentul nr. 6/2002 nu conține precizări cu privire la modul în care trebuie apreciat dacă caracteristicile vizate ale aspectului unui produs au fost impuse de funcția tehnică a acestuia din urmă.
- 35 În plus, contrar articolului 6 alineatul (1) și articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002, care prevăd în mod expres că aprecierea care trebuie efectuată în vederea aplicării lor este întemeiată pe impresia globală produsă de un desen sau model industrial asupra unui „utilizator avizat”, articolul 8 alineatul (1) din acest regulament nu prevede nicidecum, pentru aplicarea sa, luarea în considerare a percepției unui „observator obiectiv”.
- 36 În acest context, având în vedere obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 6/2002, care constă în special, după cum rezultă din cuprinsul punctului 28 din prezenta hotărâre, în crearea unui desen sau model industrial comunitar direct aplicabil și care este protejat în toate statele membre, revine în sarcina instanței naționale, pentru a determina dacă caracteristicile vizate ale aspectului unui produs intră sub incidența articolului 8 alineatul (1) din acest regulament, să țină seama de toate circumstanțele obiective relevante ale fiecărei spețe.
- 37 Astfel cum a arătat avocatul general în esență la punctele 66 și 67 din concluziile sale, o asemenea apreciere trebuie efectuată în special în raport cu desenul sau modelul industrial în cauză, cu circumstanțele obiective care reflectă motivele ce au determinat alegerea caracteristicilor aspectului produsului vizat, cu informațiile referitoare la utilizarea sa sau cu existența unor desene sau modele industriale alternative care permit îndeplinirea aceleiași funcții tehnice, cu condiția ca aceste circumstanțe, aceste informații sau această existență să fie susținute de elemente de probă fiabile.
- 38 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că, pentru a determina dacă caracteristicile aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, în sensul acestei dispoziții, instanța națională trebuie să țină seama de toate circumstanțele obiective relevante ale fiecărei spețe. Pentru aceasta, nu este necesar să se întemeieze pe percepția unui „observator obiectiv”.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 39 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare trebuie interpretat în sensul că, pentru a se aprecia dacă unele caracteristici ale aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, trebuie stabilit că această funcție tehnică este singurul factor care a determinat aceste caracteristici, existența unor desene sau modele industriale alternative nefiind determinantă în această privință.**
- 2) **Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că, pentru a determina dacă caracteristicile aspectului unui produs sunt impuse exclusiv de funcția tehnică a acestuia, în sensul acestei dispoziții, instanța națională trebuie să țină seama de toate circumstanțele obiective relevante ale fiecărei spețe. Pentru aceasta, nu este necesar să se întemeieze pe percepția unui „observator obiectiv”.**

Semnături